

"Elektronik imza*:
Güvenli, hızlı, ekonomik!"

Dijital güvenlik tamam da,
kullanıcılar ne kadar
bilinçli, dikkatli ve
güvenilir?

Sevgili Yöneticilerimiz! Elektronik imza yetkisinin devrinden kaynaklanan problemler her geçen gün artıyor. Yazılım ve donanıma yaptığımız yatırımı, bunları kullanacak insanlara yapacağımız yatırımla taçlandırmazsak toplum olarak başımız çok ağrıyabilir.

* 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda yer alan şekliyle elektronik imza; başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi tanımlar
(<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5070&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=5070>).

Dr. G. Gülnaz GÜLTEKİN
Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

Dr. Gülsüm Gülnaz Gültekin, Mersin/Silifke'de 1965'te doğdu. 1987'de Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu'ndan mezun oldu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansını 1995'te, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde doktorasını 2004'te tamamladı. 1985 yılından bu yana sırasıyla Milliyet Gazetesi'nde muhabir, Ajans Türk'te işletme müdür yardımcısı, Uyum Ajans'ta yönetici, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nde Basın-Yayın Halkla İlişkiler Uzmanı ve Gazi Üniversitesi'nde öğretim elemanı olarak çalıştı. Gerek özel sektörde, gerekse Üniversitedeki çalışmalarında toplumsal konulara karşı duyarlı davranmayı öncelikli görev bildi.

NEREDEN ÇIKTI BU YAZI?

Mürekkepli parmak izi, ıslak imza, dijital imza, e-imza, mobil imza... Bir belgeyi hazırlayan veya içeriğini onaylayan kişiyi belli etmek üzere belgeye konulan isim veya işaret olarak tanımlanan imza; hem kişinin kimliğini, hem de iradesini ortaya koyar. İmza, imzalayanın belgeyi okuyup anladığının veya onu hazırlayan kişi olduğunun kanıtıdır.

Yakın zamanlara kadar bir belgeyi onaylamanın yolu okuma yazması olmayanlar için kağıda mürekkepli parmak basmak, okur yazar olanlar için ise kalem ile imzalamaktan geçirdi. Son 15 yılda dünyada ve ülkemizdeki dijitalleşme süreciyle beraber imza da çağ atladı ve dijitalleşti. Kalemle atılan ıslak imza, günümüzde yerini büyük ölçüde elektronik imzaya bırakmış durumda. Çoğu resmi kaynakta elle atılan imzaya eşdeğer sayılan elektronik imzanın, her türlü resmi işlemin, elektronik ortamda kağıt ortamına göre daha hızlı, güvenilir ve maliyet etkin biçimde yürütülmesini sağladığına vurgu yapıyor.

"Gizlilik, kimlik doğrulama, veri bütünlüğü ve inkâr edilemezliği sağlayan elektronik imza uygulaması, ikincil düzenlemeler ile elektronik imzanın elle atılan ıslak imza ile aynı hukuki sonucu doğuracağı ve kesin delil olarak kabul edileceği hükme bağlanmış¹ olsa da elektronik imza (e-imza) ne kadar güvenlidir?"

Bu yazı e-imza uygulamalarında kullanıcılar, yeterince dikkatli ve sorumlu davranmazlarsa bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde ortaya çıkabilecek problemlere dikkat çekmek amacıyla yazıldı.

DİJİTAL DÜNYADA BİLİNÇLİ KULLANICI OLMANIN ÖNEMİ

Şu ana kadar bu konuda taradığım bütün kaynaklar elektronik imza için hızlı, güvenilir, ekonomik vurgusu yapıyorlar. Ve görüş-tüğüm bütün yazılımcılar, uzmanlar en az ıslak imza kadar, hatta ondan bile güvenli olduğunu ifade ediyorlar.

Öte yandan bazı deneyimler, teknoloji ve yazılım altyapısı mükemmel olsa bile, bunları kullanarak belge ve veri üreten insanların gerekli dikkat ve hassasiyeti göstermemesi durumunda önemli mağduriyetlerin ortaya çıktığını gösteriyor. **Peki e-imza yetkisine sahip kamu görevlileri ne kadar bilinçli?**

İlerleyen sayfalarda yakından tanıdığım birinin başına gelenleri okuyacaksınız. Ben bu durumu öğrendiğimde çok şaşırđım ve benzer başka örneklerin olup olmadığını, eski bir gazeteci heyecanı ile araştırmaya başladım. Bilişim alanında faaliyet gösterenler de

ÜLKEMİZDE ELEKTRONİK İMZAYA GEÇİŞ SÜRECİ

Ticari işlemlerden kamusal faaliyetlere kadar hayatın pek çok alanında internetin kullanılmaya başlanması, internet üzerinde güvenlik ve kimlik tespitini zorunlu kıldı. Elektronik imzanın kullanımına yönelik olarak 2001'de başlayan yasal çalışmalar, 15 Ocak 2004 tarih ve 5070 sayılı "Elektronik İmza Kanunu" nu ortaya çıkardı ve bu kanunla Türkiye e-devlete adım atmış oldu. Elektronik ortamda atılan imzalarla, elle atılan imzaların aynı hukuki çerçevede değerlendirilmesini düzenleyen bu yasa, 23 Ocak 2004 tarihli Resmi Gazete'de '6 ay sonra yürürlüğe girecek' kaydıyla yayımlandı. 18 Temmuz 2005 tarihinde TürkTrust ve E-Guven isimli iki şirket, özel kişi ve kurumlara; Kamu Sertifikasyon Merkezi (Kamu SM) ise kamu kurumlarına elektronik imza vermek üzere (toplam 3 kurum) elektronik imza sertifikası verme yetkisi aldı ve böylece uygulamaya geçildi.

Devlette e-imza dönemi 2010 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda başladı. Ardından İçişleri Bakanlığı'nda başladı. Böylece resmi yazışmalar online olarak internet üzerinden kağıt, kalem kullanılmaksızın yapılmaya başlandı. Günümüzde hem kamusal hem de ticari alanlarda işlemler büyük ölçüde internet ortamında gerçekleştiriliyor.

BTK tarafından açıklanan 2019 ilk çeyrek verilerine göre e-imza sayısı 3 milyon 452 bin 307'ye yükseldi. Mobil imza sayısı ise 569 bin 760'a ulaştı. Toplamda üretilen elektronik sertifika sayısı bir önceki çeyreğe göre yüzde 5,4 arttı. Ağustos 2019'da ülkemizde tüm noterlerin tek bir dijital platformdan hizmet vermeye başlayacağı duyuruldu. Böylece tüm noterlerde onaylanmış belgeler, arzu edilen herhangi bir noterden onaylı olarak alınabilecek.

1 <https://www.btk.gov.tr/e-imza-ile-ilgili-sikca-sorulan-sorular>

Dijital dünyada memuruna imza şifrelerini veren amire soralım: "Kağıt üzerinde sizin imzalamanız gereken resmi bir belgeyi memurunuzun ya da herhangi birinin imzanızı taklit ederek sizin yerinize imzalamasını uygun bulur musunuz? Bu yasal olarak suç değil midir?"

Ve elektronik ortamda amirinin yerine imza atan memura soralım: "Kağıt üzerindeki bir belgede amirinizin adının altına imza atar mısınız? Eğer atarsanız bu yasalar önünde suç değil midir?"

dahil olmak üzere EBYS (elektronik belge yönetim sistemi) uygulamalarına ilişkin olarak çok sayıda kamu kurumunda, çeşitli düzeylerdeki kullanıcılarla görüşmeler yaptım.

Çoğu yetkili ve çalışanın bildiği ama bilmezden geldiği, gördüğü ama görmezden geldiği bir durum var.

Islak imzalı belgelere denk tutulan bu elektronik belgeleri üretenler, takip edenler, onaylayanların tamamı yeterince bilinçli ve hassas olmuyor. Öte taraftan bazı kurumlarda

elektronik belge kontrolü, incelenmesi, dağıtımı, gereğinin yapılıp izlenmesi, onaylanması pek çok yönetici için ağır bir angaryaya dönüşmüş durumda. **Ve iş yükü altında ezilen kimi yetkililer e-imza şifrelerini sekreterlerine, memurlarına, şef ya da şube müdürlerine veya bunların hepsine birden verebiliyorlar.** Ve ıslak imza kullanılmadan gerçekleştirilen resmi yazışmalar zaman zaman sorumlu kişinin haberi olmadan yapılıyor. Böylece bazen iyi niyetle yapılan işlemler bile kurumların, çalışanların ya da hizmet alanların zararına sonuçlar doğurabiliyor. Daha da korkutucu olan ise, yetkililerin şifrelerini kullanma yetkisine sahip olmuş yetkisizlerden bazılarının kötü niyetli olması.

Kamu kurumlarında gördüğüm, farklı statülerden onlarca yetkili böyle bir sistemin varlığını doğruluyor. Mesela bazı hakim ve savcılar yazı işleri görevlileri ya da zabıt kaptiplerine; bazı genel müdürler, daire başkanları, dekanlar, müdürler sekreterlerine ya da memurlarına veriyorlar elektronik imza şifrelerini... Bazıları daha da ileri giderek birden çok kişi ile paylaşıyor. Düşünün bir dava açmışsınız, mahkeme süreciniz devam ediyor. Mahkeme başkanı adına işlem yapabilen, hatta daha da ileri giderek kararları onaylayabilen bir yazı işleri müdürü ya da katip var. Sorumluluk hakimde, imza yetkisi ise kendisiyle beraber şifresini kullanan herkeste... Olasılıkları değil yazmak, düşünmek bile korkutucu!

Yargıtay üyesi bir hukukçu dostumla paylaştığımda, biz buna hukuk dilinde **"vakıa"** deriz ve **"mevcudiyeti ispat gerektirmeyen bir durum bu, çok yaygın bir uygulama. Kanun, e-imza şifrelerinin verilmesini kesinlikle yasaklıyor ancak yöneticilerin öylesine çok iş yükü var ki, çoğu zaman başka çareleri kalmıyor. Yine**

de doğacak problemlerin sorumlusu elektronik imzanın sahibidir." Ben bunları duyunca şaşıtm kaldım ve Kanunun ilgili maddesine baktım. Kanuna daha da çok şaşıtm, zira **"İlgili kişinin rızası dışında,** imza oluşturma verisi veya imza oluşturma aracı elde eden, veren..." şeklinde ilerliyor yasa maddesi. **Ne yani ilgili kişinin rızası ile elektronik imza şifreleri ikinci üçüncü kişilere verilebilir mi?** Sorumluluk ilgili kişiye bile ait olsa geri çevrilemez kusurların ya da kasıtlı yapılan yanlışlıkların bedelini kim ödeyecek?

Dijital dünyada memuruna imza şifrelerini veren amire soralım: "Kağıt üzerinde sizin imzalamanız gereken resmi bir belgeyi memurunuzun ya da herhangi birinin imzanızı taklit ederek sizin yerinize imzalamasını uygun bulur musunuz? Bu yasal olarak suç değil midir?"

Ve elektronik ortamda amirinin yerine imza atan memura soralım: "Kağıt üzerindeki bir belgede amirinizin adının altına imza atar mısınız?"

Kanun Numarası: 5070

İmza oluşturma verilerinin izinsiz kullanımı

**Madde 16-
(Değişik: 23/1/2008 –
5728/525 md.)**

Elektronik imza oluşturma amacı ile ilgili kişinin rızası dışında; imza oluşturma verisi veya imza oluşturma aracını elde eden, veren, kopyalayan ve bu araçları yeniden oluşturanlar ile izinsiz elde edilen imza oluşturma araçlarını kullanarak izinsiz elektronik imza oluşturanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve elli günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

Eğer atarsanız bu yasalar önünde suç değil midir?”

Yasa açıkça, “ıslak imzanız ile elektronik imzanız aynı statüdedir ve imza sahibi sorumludur” derken, uygulamada gerekli hassasiyetin gösterilmemesi; yaygın bir şekilde uygulanmasına rağmen ilgili ve yetkililerin görmemiş, duymamış gibi davranmalarının anlaşılır bir yanı yoktur.

Aşağıda yargıya intikal etmiş somut bir deneyim² ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Soralım o zaman; **ders çıkarılması, gerekli önlemlerin alınması ve e-imza yetki devri konusunda gerekli titizliği göstermeyenlere uygun yaptırımların getirilmesi için neler mümkün?**

SIRADIŞI BİR E-İZİN DAVASI! E-İMZA DOĞRU KULLANILSAYDI, BUNLAR OLUR MUYDU?

Tarih, 11 Ekim 2018... Ankara'daki köklü üniversitelerden birinde 22 yıldır görev yapmakta olan öğretim üyesinin telefonu çaldı. Telefonun diğer ucundaki nazik ses, çok eski bir öğrencisine aitti. Görev yaptığı şehirde Öğretmenler Gününü organize etmekle görevlendirilmişti ve hocasına öğretmenler gününde bir konferans verip veremeyeceğini soruyordu. Hoca düşündü; o gün fakültesinde bir dersi ya da başka görevi yoktu. “Tabii, olur.” dedi ve her zaman yaptığı gibi ekledi: “Ancak resmi bir yazı ile Rektörlüğümüzden görevlendirme talep ederseniz sevinirim.” 24 Kasım Öğretmenler Günü, 2018 yılında cumartesi gününe denk geldiği için etkinlik 23 Kasım cuma için planlanıyordu.

14 Kasım 2018... İlgili öğretim üyesinin EBYS (elektronik bilgi yönetim

sistemi) adresine, dekanın elektronik imzası ile yolluksuz ve yevmiyesiz olarak görevlendirilmesinin uygun olduğuna dair izin yazısı ulaştı. Konferans talep eden kurum tarafından rektörlüğe iletilen görevlendirme talep yazısı, dekanlığın görüşüne sunulmuş; dekanlık makamı da ‘uygun’ demişti. Aynı gün öğretim üyesi konferans talebinde bulunanlara hazırlık yapabileceklerini, izin yazısının geldiğini bildirdi. Öğretmenler günü programını içeren afiş hazırlanıp, şehrin uygun yerlerine asıldı. Afişin dijital bir kopyası da, konuşmacı olarak davet edilen öğretim üyesinin sosyal medya hesabından paylaşıldı.

21 Kasım 2018 çarşamba günü yani konferansa iki gün kala-akşam 17.00 sularında- bölüm başkanı kendisine telefonla ulaştığında öğ-

retim üyesinin dersi henüz bitmişti. Bölümün başkanı doğrudan konuya girdi: “Dekandan izinsiz nereye gidiyorsunuz? Bir de Facebook’ta afiş paylaşmışsınız. Dekan çok öfkeli! Bana, sizin haberiniz var mı, diye sordu. ‘Yok’ dedim. Bir açıklamanız olmalı.” Öğretim üyesi, EBYS üzerinden kendisine gönderilen izin yazısını ve eklerini kağıda basıp bölüm başkanına gösterdi ve ardından neler olduğunu anlamak üzere Dekanlık makamına gitti. Konuşmak mümkün olmadı. Zira Dekan, ilgili öğretim üyesinin görüşme talebini kendisine bildiren sekreterine, “Gelmesiiiiin! Gelmesiiiiin! Defolsuuuuun!” diye bağırıyordu. (Bu ifadeler tanıklarla sabit olduğu için açıkça yazabilmeyorum.)

Öğretim üyesi, yine de makama girdi ve neler olduğunu bilme hakkı

2 Yargı süreci devam ettiği için kişi ve kurum bilgileri saklı tutulmuştur.

olduğunu bildirdi. Dekan ayağa fırlayıp öğretim elemanını itekleyerek *“Gelmessin dedim. Neden geliyorsunuz? O izin iptal edildi. Hiçbir yere gidemezsiniz. Giderseniz soruşturma açarım”* dedi. Öğretim üyesi de öfkelenmiş, Dekana kendisini itekleme ve hakaret etme hakkını nereden bulduğunu sordu ve *“elinizden geleni ardınıza koymayın”* dedikten sonra çıkıp gitti. Etkinliğin düzenleneceği şehirde bütün duyurular yapılmış, yüzlerce öğretmen davet edilmişti. O’nu sıradan bir köy çocuğu olarak alıp üniversiteye hoca yapan başının tacı öğretmenlere, konferansa iki gün kala *“dekanımın keyfi önce izin vermeyi, sonra da iptal etmeyi istedi”* diyemezdi. Sonuç ne olursa olsun gidecekti. İmdadına hukukçu dostları yetişti.

22 Kasım 2018, perşembe. Öğretim üyesi, hukukçu dostlarının yardımıyla oluşturduğu yürütmenin durdurulmasına ilişkin dava dilekçesini ve eklerini sabah erkenden Ankara Bölge İdare Mahkemesine sundu. Öğleden sonra nöbetçi mahkeme, görevlendirmenin iptal edildiğine ilişkin dekanlık kararını iptal etti, yürütmeyi durdurdu ve öğretim üyesine ‘konferansa gönül rahatlığı ile gidebilirsiniz’ denildi. Hoca, ülkesinde hukukun üstünlüğü ilkesinin işlemekte olduğuna tanıklık edip sevinerek yola çıktı. Yol boyunca kafasında sorular dönüp durdu: *“Bütün bunların nedeni neydi? Dekan neden önce izin verip, sonra cayıyor; üstüne bir de öfkelenip bir akademisyene, eğitimciye asla yaklaşmayacak çirkin davranışlar sergiliyordu. Kendisini sorguladı, son iki günde yanlış bir şey mi yapmıştı karşı tarafı kızdıracak?”* Ama bulamadı.

23 Kasım 2018 cuma günü, davet edildiği şehirde 700 kişilik konferans salonu tıklım tıklım doluydu. 90 dakika planlanan konferans, soru cevap bölümüyle 4 saati (240 dakikayı) buldu. Hem anlatan, hem

dinleyen ve soranlar için tatmin edici bir etkinlik oldu.

Ancak Fakülte yöneticisiyle yaşadığı gerginlik, sonraki zamanlarda öğretim üyesine pahalya patladı. 2018 aralık ayından itibaren mobbinge (yıldırma) maruz kaldı. Bölüm kurulu kararının aksine davranılarak, bahar dönemindeki dersleri kendisinden alındı ve başka öğretim üyelerine verildi. Hoca derssiz ve öğrencisiz bırakılarak cezalandırıldı. Şehir dışı, kurum dışı görevlendirmeleri yapılmadı.

Ağustos 2019’a gelindiğinde konu halen yargı sürecinde... Dekanın usulsüz tesis ettiği işlem nedeniyle hem öğretim üyesi, hem üniversite hukuk müşavirliği, hem de ilgili yargı organları maddi manevi zarar gördü. Bütün bunlara **sebeplenen elektronik imzanın usulsüz/yetkisiz kullanımınıdır.**

DEKAN EBYS ŞİFRELERİNİ SEKRETERE, MEMURA VE DİĞER ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE VERİNCE...

Öğretim üyesi, bütün bunların nasıl olabildiğini araştırdığında gerçek ortaya çıktı. Dekan, elektronik imza şifrelerini fakültede bazı çalışanlara vermiş ve işlerini hafifletmek için görevlerini kendi usulünce delege etmişti. Rutin resmi yazışmalarla uğraşmak istemediği için uygun gördüğü personele, gelen yazıları incelemeleri, gereğini yapmaları ve kararsız kaldıkları durumlarda kendisine danışmaları talimatını vermişti.

Yukarıdaki örnek olayda yaşanan tam olarak bu usulsüz yetki devrinin sonucuydu. Yolluksuz yevmiesiz seminer, konferans görevlendirmeleri öğretim üyeleri için sıradandı ve ilgili memur dekana sormaya gerek görmeden kendisine aktarılan yet-

kiyi kullanmıştı. O günlerde başka nedenlerle söz konusu öğretim üyesine husumet besleyen dekan sosyal medyada konferans duyurusunu görünce, hocanın gerçekten izinsiz faaliyette bulunduğunu düşünüp düğmeye basmıştı.

SONUÇ: DİJİTAL SİSTEMLER HIZLI GELİŞTİ, BİZ YAVAŞ GELİŞTİK. DEĞİŞİMİN HIZINA YETİŞEMEDİK.

Ülkemizde internetin güvenli, bilinçli ve etkin kullanımı konusu, halen en önemli problemlerimizden biri olarak karşımızda duruyor. Bu alanda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu başta olmak üzere, çok sayıda kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının son derece önemli projeleri, faaliyetleri devam ediyor.

Çocuklar ve gençler başta olmak üzere, toplumun her kesiminin internet üzerinden doğabilecek riskler hakkında bilgilendirildiği güvenli ve bilinçli internet kullanımına yönelik faaliyetler hız kesmeden sürüyor. Ancak dijital ağlar üzerinden birbirine bağlanmış kamu kurumlarında elektronik belge üreten, dağıtan, onaylayan kamu çalışanlarına yönelik etkili, kapsamlı, sürdürülebilir eğitimlerin mevcut olduğunu söylemek oldukça zor. Kurumlar hizmet içi eğitimler çerçevesinde teknik uyum sürecini kolaylaştırmak amaçlı eğitim faaliyetleri düzenlemekle birlikte; çalışanların yasal yetkilerini, sınırlılıklarını, sorumluluklarını hatırlatan eğitim programlarının yetersizliği dikkat çekiyor.

Sevgili Yöneticilerimiz! Elektronik imza yetkisinin devrinden kaynaklanan problemler her geçen gün artıyor. Yazılım ve donanıma yaptığımız yatırımı, bunları kullanacak insanlara yapacağımız yatırımla taçlandırmasak toplum olarak başımız çok ağrıyabilir.